

Љубиша Мишић

ЗАВИЧАЈ ПРАМАЈКЕ

ЖИВОДРАГ ЖИВКОВИЋ: »Рамаћски висови«, издање: »Епоха«, Београд 1980. године.

У песничком опису песника Живодрага Живковића »Рамаћски висови« су пета збирка поезије (не рачунајући интегрални текст збирке »Божанске заточенице«, који је поодавно објављен у часопису »Повеља октобра«). Досада је објавио следеће збирке: »Миг о води«, »Милости изгнанства«, »Беше ли време« и »Ониричка певања«.

»Рамаћски висови« су најчистија фина метафизичка поезија о Песниковом завичају, без рустичности игде, који би и поред рођења и пута можда хтео, недалеко у брдима и ливадама, од модерне аутостраде и макадама, да направи Нови Парнас и, у праву је! Јер не треба се уплашити лоших парадокса данашње цивилизације, треба, ако хоћете, у најлошијим условима писати песме! Песникова унутрашњост је чисто певање и она има чврстину чистоте која негира свет каквим се намеће пред невиним песниковим очима! И ако тај прљави свет техничких иновација, негира Њега као инструмент — нерв — певања, свет не може у ствари да негира: песникову унутрашњу чистоту и тај бели вид, јер све то хоће да види другојачије од јефтиног спољног наметања, јер песник је тај који највише верује у Искон бића, у све оно што су људи одбацили са страхом без разлога.

»Рамаћски висови су подељени на три циклусна круга: Рамаћски висови, Светковине и Забран. Када сам прочитао целу ову песничку збирку у мени се јавио неки бели Утисак, хтео сам још да читам! али песама више није било. Читајући, стихови су напуштали странице књиге и одлазили испред блудећег мене негде бескрајно далеко, позивајући ме, у исти мах, да останем ту где јесам, и позивајући ме да пођем са Речима! Песник Живодраг Живковић верује у моћ песме, можда баш зато што се данас, у ери потрошачког менталитета, мало чита поезија и мало ко је чита. Песник је у праву, јер он осећа и зна, да ће добра поезија, после суђења са временом, наћи пут до срца гусенице ноћног лептира; а камоли до освојеног и побеђеног читаоца, а данашњи читалац је управо помало такав, њему је свака поезија добра, ако га само не лаже.

А ова поезија је одгонетање Тајне са ове стране. Ова поезија је истина. Можете се зачудити али ова поезија је стварност! Ова поезија је религија изнад свих религија. Ова поезија је коначна лепота јер стално настаје у читању. Ова поезија је суштаствена! Оваква поезија је постојала у свим временима код ових песника који се нису поводили са песничким правци-

ма и модом, овакву поезију писали су песници који су непрекидно слушали свој унутрашњу чисти глас, али и логос света, који су изговарали, само у први мах, обично речи, а који су у ствари изговарали, тихо, Уметност Поезије, без жеље да се Нешто каже, без жеље да се нешто хоће!

У овој збирци поезије, Завичај је изражен дубље него што се смело. Једно вечито стваралачко трагање за Прамјком кроз смрт мајке. Живковић изговара тешке метафизичке законе и параграфе у својим лепим песмама. Сваки његов стих је почетак Оностраног, док са ове стране ти нас закони презиру због глине и воска у телу. Метафизика признаје само немоћ Духа, а то је тек почетак. Дакле, наше битисање је анатомско — физиолошко, а то је тако мало за откривање праве истине, која нуди решење тајне. Читаву ове песме, тајно сам осетио да »они који су се вратили« живе неким непознатим животом, а за мене то је Нешто, док сви певају Једну Песму, жедни у мноштву, егру! Интегралност бића постоји и са смрћу и Живковићева поезија је Заштитна песма — амајлија пред уроком и злом те госпе која се зове: смрт. Песме, као што су: »Тражења оца«, »Простори тела«, »Смрт у мени ласи родитеља оба, »Рамаћско гробље, лета 1979.«, у првоме циклусу РАМАЋСКИ ВИСОВИ, расипају пред нама хумус меса, азбуку праха, док песник силази у раскопан гроб да испита очеве обе кључњаче, да утврди »асептичну грозу црева«, свуда налази пољупце смрти само, и вредне руке времена. Но и та смрт је помало онтолошка, налик Човеку и боговима, зато песник занесено каже:

»Устројство земље и воде
У телу бездан мути
Смрт усправно прећи своју
Ал живот прећен доведе
Није вредно споменути«.

Својом тишином вичу и деру се цигирани стихови. Без наде Нада постоји! На пола смо пута, или тачније на почетку смо пута, али се крај »њиховог« и нашег пута не види ни у овој

поезији и то је њена вредност! у изразу, у отиску, смислу у бесмислу, у тамном предмету певања! Свуда су присутне полусенке које наглашавају Музику што се не чује уопште, а која изговара речи, метафоре, песниковим зубима, стварајући Дело — Утисак. Очигледан је напор да се заборави напор певања, да се из пустиње речи што пре сретну раздвојене, да се приљубе у бескрајност, у мистичност без говорења, да сугласници увек испочетка, сами за себе (То је То) семантички испричају своју превелику Ноћ, кад већ самоме песнику Живодрагу Живковићу није дозвољено због Рембоових »Самогласника«, који, насупротив сугласницима, певају! Трансцендентална имажинација завичаја и конкретна метафизика суштине песника и небића најбоље је изражена у песми »Нестајем у зрелинама«. Фини валери рубце се у свих 15. стихова. Све је на свом месту, да се не уплаши своје лепоте, без реторике, већ са неопходном истином: назовите је како хоћете! Смрт је толико пута прећена граница, да мртав песник из земље расте док неуморно раде »баштован и време«! Гробар је »звер древна«. Песник је мртав, али песник слугу Јесен »Ревне Мере«. Дакле, једном не доћи крај свему без апокалипсе и осане, али и тада песник не певати:

»Може да се види све... ал' се не Разуме: шта говориш ти, а шта Блиставост говори«.

Слушајући савет мртвог песника Бранка Миљковића, да треба преузети из наше народне митологије националне симболе, у ствари, као објекте певања, овај песник је и поступио тако. У другом циклусу СВЕТКОВИНЕ следећи индекс песама је:

Врачарице
Прело
Двојнице
Немушти језик
Преображење
Ждрал

Сито и јабука, и тако даље. Сваки овај наслов је митолошки појам у нашој народној ми-

толошкој традицији, симболе и митове наш народ је стварао стрљиво да има у шта да верује у баналној прозаичној свакодневници, да има чега да се боји безразложно. Живковић је преузео те мале митове и песнички их обрадио достојно дивљења, да би потпуније обрадио и нагласно поетичност завичаја! Ти народни обичаји крили су у себи страхан изазов за овога песника да нађе свему меру, да се дубље сагледа један тако обичан живот, који има своје тајне и неписане законитости. Скупином оваквих песама песник је и успео да се приближи потпуној слици и потцуним чулима душе завичаја, свему ономе што избегава нашем поимању, нечему што живи поред нас тајно а примерно свему! Овај циклус песама су светковине палог анбела и од значаја су.

Трећи циклус са одличним називом ЗАБРАН, специфичан је због фолклорно обредног плеса у души и телу »сибиле рамаћске«: над умрлим телом робака! Тај обред врши се да отера се смрт из фамилије у песниковом завичају. Родоскрвљење у томе плесу (песма »Стапање (ТРЧ)« је нормална ствар у овој ритуалној и обредној поеми и, одвија се између живог тела пророчице која игра и мртвог тела мртваца, који је у авлији пред Њом мирује, пре него ће да га понесу пут гробаља. Ерос и смрт ступају на сцену: Пророчица је ерос, а смрт је невидљива, но, како се две исте мачке не подносе, Пророчица успева баш у духовном и физичком инцесту са мртвим телом робака, да одагна Смрт даље а самим тим и умирање у фамилији. Али песник се и није толико бавио очигледним проблемом! Он је радије без дидактике и обавезе, описао Пророчицу — Играчицу у обреду, пред нама нагу (јер песник може то и поред одеће!), која игра која је због тога најлепша на свету. Песник је искористио закон обрета да би у игри Пророчице дошао до коначне Лепоте. Нисам досада, у нашој поезији срео песника да је са толико правих епитета и другог, тако описао женско тело од мишки до »поврх страста вира«. Али о овој Живковићевој способности тек ће се писати и још

више запазити у збирци »Божанске заточенице« кад се буде појавила.

»Рамаћски висови« у језичком погледу представљају особену збирку поезије, зато што у себи она садржи мноштво ретких старих речи, неупогребљаваних доста у савременој југословенској поезији. Те кратке архаичне речи (из песниковог завичаја и шире) зазвучале су чисто песниковом поезијом и поетиком, мада је понегде једва приметан напор да се баш оне са намером кажу због тајног слога певања, а и да буду симбол, да се дотле уздигну! Само такав манир може се код наших песника одобрити! Трагање за извором, за новим пасторалним синфонијама речи није лењост већ право стваралачко трагање. Те речи су: лецини, кусну, срне (падне), цакте, бујми, среб, кивно, свини, орни, срмен, големи, изгрчаност, квачи, зирка, пашги, мизерлук, ост, оплавак, са суд крза, хте, гује, строшен, вајат, гледичије, бошча, злости, зибљу, реси, тмулим, скрвника, дарну, лопћем, трмка, срси, каница, зоба, грсје, мочила, писак и, друге ненаведене у пуком попису.

Напоменимо још једном, песник Живодраг Живковић све то што открива, на невидљивом зиду, нагим чулима душе и подсвести, само метафизички констатутје, лепо болестан од Наднаравне Лепоте, без жеље за општим јединством, јер се апсолут у овим песмама и подраумева сам по себи, он бележи закон — пролазност, тражећи податке о вечности, гесло је и у природи: после обављеног живота уступите место другогме, али песник никада не пренаглашава такво опште место. Он у својим песмама — иконама твори лепи мир негде изнад њих, и сангвинични немир, као песнички доживљај, завршавајући сваки свој стих у бескрајној тишини ћутања, у мистици. Песник каже што му искуство са друге стране каже! Песник се чуди и то је моменат Певања!

Закључимо на крају: песник »Офелије из Рамаћске цркве«, Живодраг Живковић, опет је написао одличну збирку поезије.

ПЕВАЊА